

Міністерство охорони здоров'я України

Український центр профілактики і боротьби зі СНІД

**ДУ "Інститут епідеміології та інфекційних хвороб
ім. Л.В. Громашевського АМН України"**

Центральна санітарно-епідеміологічна станція МОЗ України

ВІЛ-інфекція в Україні

Інформаційний бюлетень

№ 32

виходить з 1991 р.

Київ – 2009

Авторський колектив:

Комітет з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та інших соціально небезпечним хворобам МОЗ України:

Український центр профілактики і боротьби зі СНІД:

*директор Центру д.м.н., проф. А.М. Щербінська;
зав. відділенням моніторингу Л.В. Бочкова;
лікар-епідеміолог А.В. Александрін.
заступник директора з питань лікувально-профілактичної роботи Л.А. Сторожук
завідувачка організаційно-методичним відділом Т.В. Шкурко
лікар-інфекціоніст С.В. Рябоконт
лікар-інфекціоніст Я.В. Гайович
соціальний працівник О.Ю. Коляда*

ДУ "Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського АМН України":

*керівник лабораторії епідеміології парентеральних вірусних гепатитів і ВІЛ-інфекції
д.м.н., проф. А.Л. Гураль;
в.н.с., к.м.н. Ю.В. Круглов;
с.н.с., к.м.н. В.А. Марциновська;
н.с. І.В. Нгуєн;
с.н.с., к.б.н. О.В. Максименок;
н.с. О.М. Кислих.*

Центральна санітарно-епідеміологічна станція МОЗ України:

лікар-епідеміолог, к.м.н. Л.П. Нестеренко.

Програма з ВІЛ/СНІД, Бюро ВООЗ в Україні:

*медичний фахівець Програми з ВІЛ/СНІД, Бюро ВООЗ в Україні
к.м.н. Ю.В. Кобища.*

Епідемічна ситуація з ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні (станом на 01.07.2009 року)

Масштаби епідемії ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні, в останній рік дещо сповільнили свої темпи. На сьогодні повне зцілення від ВІЛ-інфекції, на жаль, не можливе, тому кожного року збільшується кумулятивна кількість зареєстрованих випадків ВІЛ-інфекції.

За даними Українського центру профілактики і боротьби зі СНІДом МОЗ України, на 01.07.2009 р. в країні зареєстровано 151 320 випадків ВІЛ-інфекції, у тому числі 29 018 випадків СНІДу. За персоніфікованим обліком, від захворювань, обумовлених СНІД, за весь період епідагляду померло 16 462 пацієнта.

Під диспансерним наглядом на 01.07.2009 перебуває 96 721 ВІЛ-інфікована особа (поширеність ВІЛ-інфекції в показниках на 100 тисяч населення складає 209,4), у тому числі 11 193 хворих на СНІД (поширеність СНІДу складає 24,2 на 100 тисяч населення).

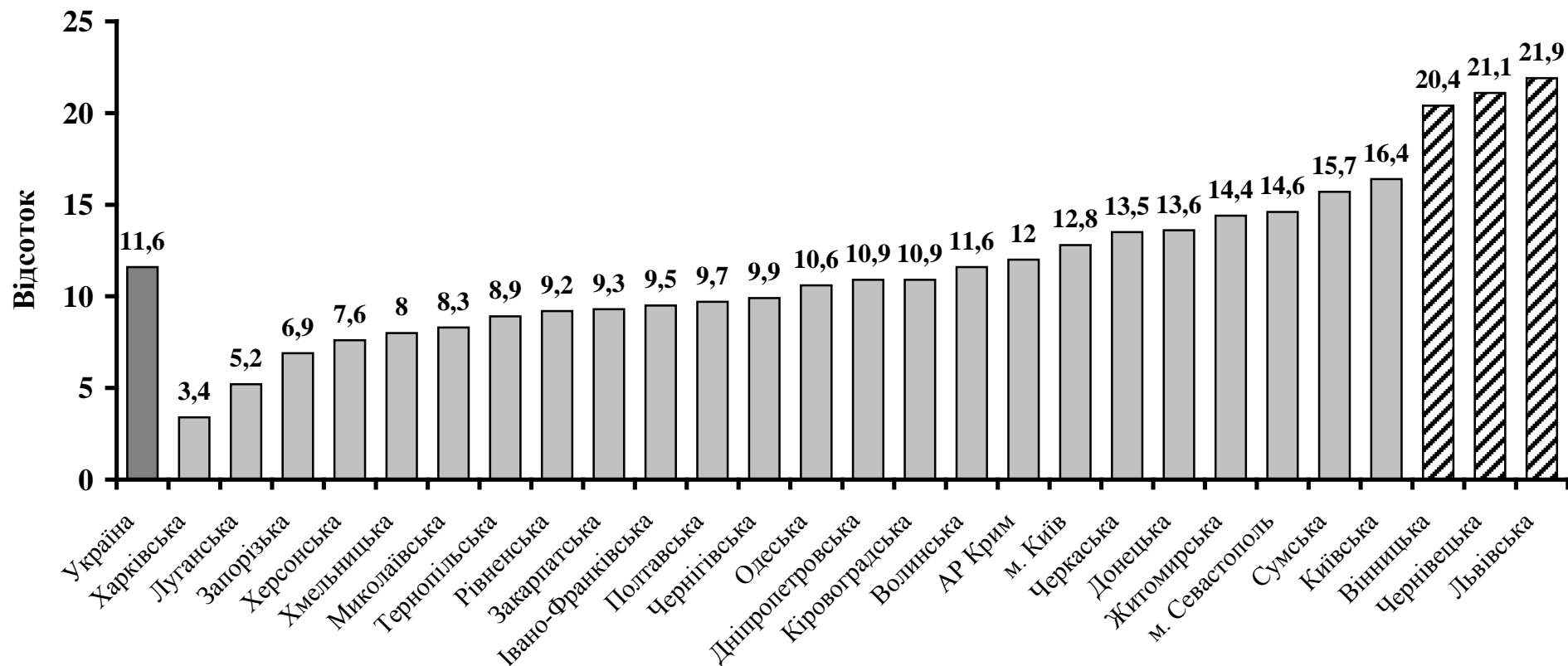
Кількість випадків ВІЛ-інфекції в Україні зростає. За шість місяців 2009 року зареєстровано 10 043 нових випадків ВІЛ-інфекції проти 9 415 у минулому році (21,7 проти 20,3 на 100 тисяч населення, відповідно). Показник захворюваності на ВІЛ-інфекцію за шість місяців 2009 року в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року збільшився на 6,9 % при тому, що в 2009 році так само пропорційно, на 7,0 % , збільшилося й число скринінгових обстежень на ВІЛ.

Звертає на себе увагу, що частка хворих на СНІД в різних регіонах України коливається від 21,9 % у Львівській області до 3,4 % у Харківській. Орієнтовно, частка пацієнтів у просунутій стадії ВІЛ-інфекції в умовах концентрованої стадії епідемії складає 15 %. Тому, абсолютно незрозумілим залишається факт такого низького числа хворих на СНІД у Харківській, Луганській та Запорізькій областях. Тим більш, що кількість пацієнтів, які отримують АРВ-терапію, наприклад в Харківській області, у багато разів більша.

На території України ВІЛ-інфекція поширена нерівномірно. Дотепер є регіони-лідери, де показник захворюваності на ВІЛ-інфекцію перевищує середній по країні (21,7 на 100 тис. населення) понад у 2 рази: Дніпропетровська область – 54,8, Миколаївська – 52,2, Донецька – 44,4.

При зростанні кількості нових випадків ВІЛ-інфекції, кількість нових випадків СНІДу у першому півріччі 2009 року, у порівнянні з аналогічним періодом 2008 року, зменшилася з 2295 до 2214, а показник захворюваності на СНІД на 100 тисяч населення з 4,9 до 4,8, відповідно, тобто на 2,0 %.

**Рисунок 1. Територіальна рейтингова оцінка за часткою кількості хворих на СНІД від кількості усіх випадків ВІЛ-інфекції на 01.07.2009 р.
(за даними диспансерного обліку)**

Звертає на себе увагу той факт, що оскільки в Україні інтенсивно проходить процес депопуляції населення (на кінець 2007р. населення України становило 46 379 700, на кінець 2008 р. – 46 192 309, тобто лише за рік населення зменшилося на 187 391), то темпи приросту чи зменшення абсолютної кількості нових випадків ВІЛ-інфекції і показників на 100 тисяч населення не співпадають. Наприклад, абсолютна кількість випадків СНІДу за перше півріччя 2009 р. у порівнянні з аналогічним періодом минулого року зменшилася на 3,5%, а показник захворюваності на СНІД на 100 тисяч населення на 2,0%.

Кількість випадків смерті від захворювань, обумовлених СНІДом, у першому півріччі цього року, вперше за весь період реєстрації, зменшилася у порівнянні з аналогічним періодом минулого року з 1370 до 1262, відповідно. В показниках на 100 тисяч населення смертність від СНІДу зменшилася на 6,9% (з 2,9 до 2,7, відповідно), що свідчить про позитивний вплив широкомасштабного впровадження антиретровірусної терапії (АРТ) в Україні.

Проте, в окремих регіонах країни рівень смертності від захворювань, обумовлених СНІДом, значно перевищує середній по країні і становить: в Севастополі 7,2 на 100 тисяч населення, в Донецькій області – 7,0, в Дніпропетровській – 6,7, в АР Крим – 3,6, в Миколаївській області – 3,1 на 100 тисяч населення.

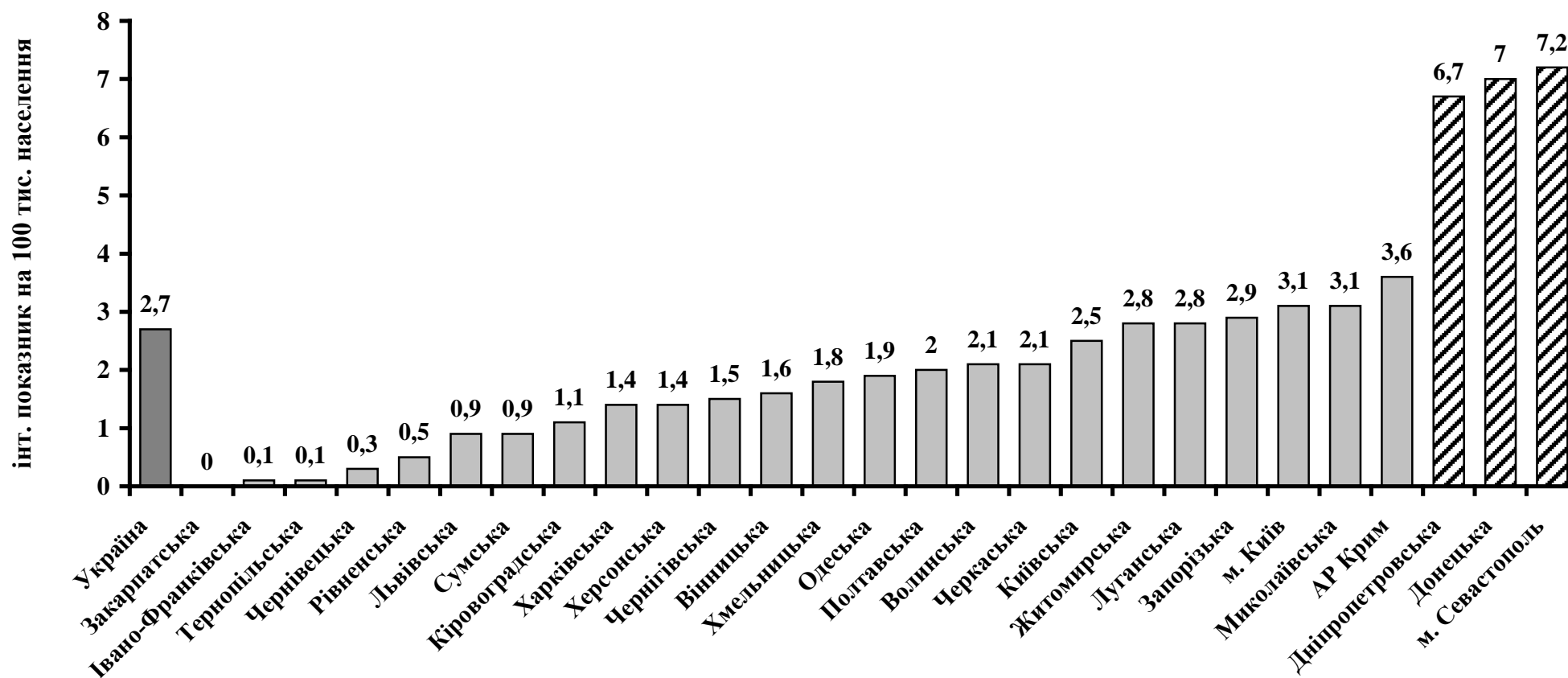
Незважаючи на подальше розширення доступу до антиретровірусної терапії, епідемія лише за шість місяців 2009 р. забрала життя у 1262 пацієнтів хворих на СНІД, у тому числі 2 дітей. Темпи розширення доступу до антиретровірусної терапії в Україні залишаються поки невисокими. За останніми оцінками у 2008 р. понад 26 тисяч пацієнтів потребували лікування антиретровірусними препаратами, а отримували трохи більше 10 тисяч.

Обмеженим залишається рівень лікування споживачів ін'єкційних наркотиків (за оперативними даними на 01.07.2009 р. тільки 8,8% від кількості усіх, хто отримує АРТ) у зв'язку з недостатньою доступністю замісної підтримувальної терапії, а відтак з проблемою формування прихильності до АРТ.

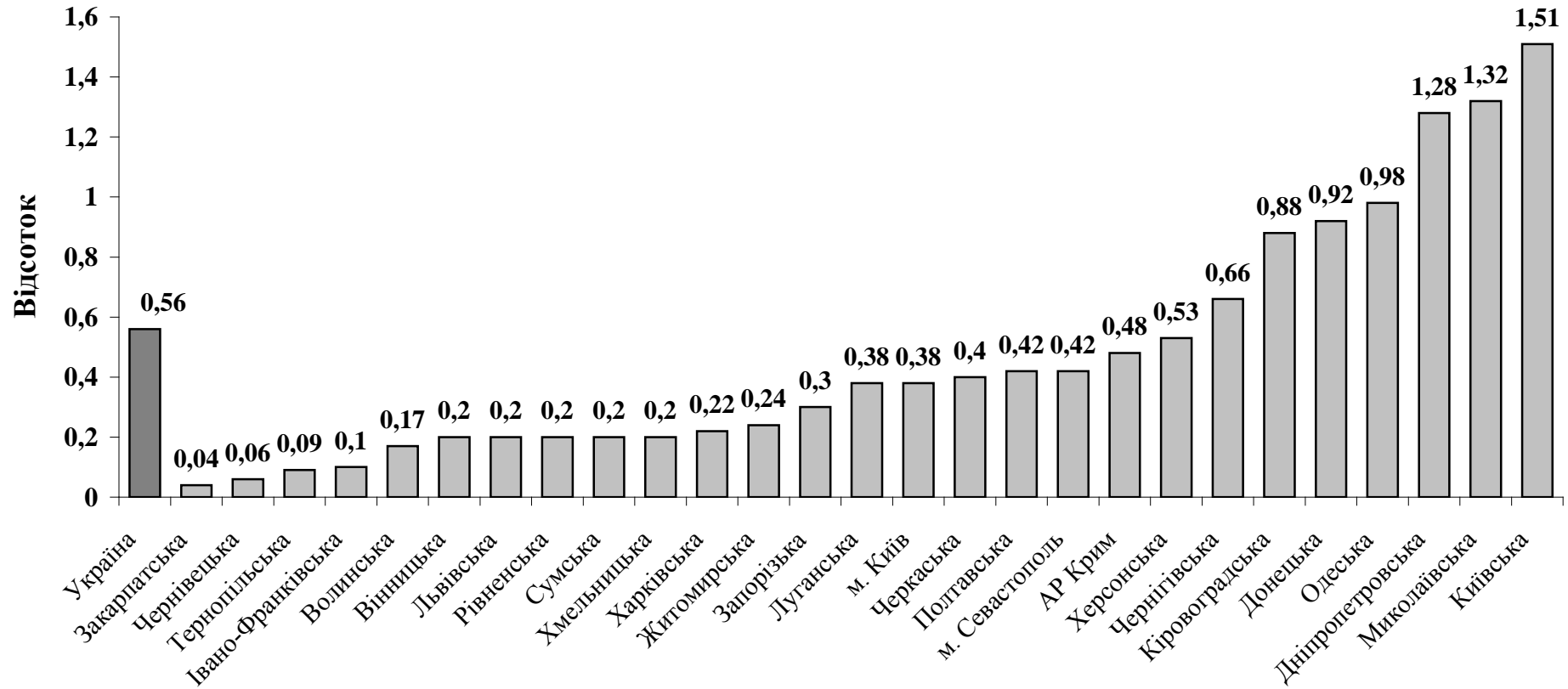
Необхідно зважити на те, що в Україні ВІЛ-інфекція почала поширюватися швидкими темпами лише з 1995 р. Отже, загальна картина наслідків поширення ВІЛ/СНІДу в Україні поки не позначилася в повній мірі, оскільки в більшості людей, які живуть з ВІЛ, захворювання ще не стало симптоматичним. Багато ВІЛ-позитивних людей не підозрюють про наявність у них ВІЛ і не звертаються за медичною допомогою, хоча в останні роки відмічається все більша кількість ВІЛ-інфікованих осіб, виявлених через наявність клінічних показань. За результатами сероепідеміологічного моніторингу, за шість місяців 2009 р., майже 22% від усіх позитивних результатів було виявлено за кодом 113, тобто серед осіб, обстежених за клінічними показаннями.

В останній час щороку в Україні виконується близько 3,0 млн. обстежень на ВІЛ. Поступово збільшується кількість обстежень на антитіла до ВІЛ в основному за рахунок обстеження осіб з груп ризику.

Рисунок 2. Смертність від захворювань обумовлених СНІДом в Україні
(6 місяців 2009 р.)

**Рисунок 3. Рівень інфікування ВІЛ, серед вагітних в Україні
(6 місяців 2009 р., первинне обстеження)**

При збільшенні кількості обстежень за кодом 102 (споживачі наркотичних речовин ін'єкційним шляхом) з 16 898 у першій половині 2008р. до 17 711 у 2009 р., інфікованість за цим кодом зменшилася з 14,8% до 13,4%, відповідно.

Як відомо, рівень інфікування серед вагітних визначає рівень інфікованості ВІЛ в загальній популяції.

Протягом останніх трьох років рівень інфікованості серед вагітних в Україні (код 109) складає 0,34 %. Проте, рівень інфікованості серед вагітних при первинному обстеженні вище і за перше півріччя 2009 р. складає 0,56 %, а в окремих областях перевищує 1 % або наближується до нього: Київська – 1,51 %, Миколаївська – 1,32 %, Дніпропетровська – 1,28 %, Одеська – 0,98 %, Донецька – 0,92 %, Кіровоградська – 0,88 %.

Такі високі показники реально свідчать про вкрай несприятливу епідемічну ситуацію з ВІЛ-інфекції в цих областях.

В останні роки багато виявлених ВІЛ-позитивних вагітних інфікувалися статевим шляхом, тобто це класичне «основне населення». І далеко не всі жінки інфікуються від наркоспоживачів, партнерами багатьох є гетеросексуальні чоловіки, які ніколи не споживали наркотиків.

Для розуміння реальної епідситуації доцільно провести детальний аналіз шляхів передачі ВІЛ-інфекції у ВІЛ-позитивних вагітних жінок в кожному регіоні.

З початку реєстрації ВІЛ-інфекції на 01.07.2009 р. в Україні під наглядом перебувають 2 167 дітей, у яких діагноз ВІЛ-інфекції підтверджено та 6 150 дітей в стадії підтвердження діагнозу ВІЛ-інфекції.

З 2 167 дітей, у яких діагноз ВІЛ-інфекції підтверджено, 519 з діагнозом СНІД.

Всього, за період епідеміологічного спостереження від захворювань, обумовлених СНІД, померло 257 дітей.

За 6 місяців 2009 р. ВІЛ-інфікованими матерями народжені 1 823 дитини, ще зареєстровано 8 дітей з діагнозом ВІЛ-інфекція та неустановленим шляхом передачі: Дніпропетровська область – 2 дитини, Житомирська – 1, Одеська – 1, Полтавська, Харківська – 1, Хмельницька -1, Чернігівська - 1. В усіх випадках необхідно терміново провести епідеміологічне розслідування і про результати поінформувати УкрцентрСНІД.

Діагноз СНІД встановлено 50 дітям, 2 дитини померли від захворювань обумовлених СНІД.

За статистичними даними у структурі шляхів інфікування ВІЛ продовжується зниження питомої ваги передачі ВІЛ внаслідок введення наркотичних речовин ін'єкційним шляхом на тлі поступового збільшення частки випадків зараження статевим шляхом.

Основним шляхом передачі ВІЛ в Україні з 1995 р. до 2007 р., включно, був парентеральний шлях передачі, переважно при введенні наркотичних речовин ін'єкційним шляхом. Вперше, в 2008 р., починаючи з 1995 р., частка парантерального шляху передачі була нижче статевого. У 2009 р. продовжується зростання числа інфікованих осіб статевим шляхом. За 6 місяців 2009р. питома вага парентерального шляху передачі, внаслідок введення

наркотичних речовин ін'єкційним шляхом, складала 36,5%, а частка статевого шляху – 43%.

На 01.07.2009 р. в Україні залишилося 7-м регіонів з 27, де переважає парентеральний шлях передачі ВІЛ.

Епідемія в Україні до цього часу сконцентрована в групах найбільш високого ризику інфікування ВІЛ. Використання зараженого ін'єкційного інструментарію залишається одним з основних факторів ризику інфікування ВІЛ. Практикою доведені доцільність, корисність і виправданість саме превентивних заходів та дій на попередження поширення ВІЛ, які націлені на зміну поведінки і способу життя людей. Наприклад, за даними соціологічних досліджень 2007 року, охоплення споживачів ін'єкційних наркотиків профілактичними програмами дорівнювала 46%. Завдяки зусиллям, що спрямовані на запобігання епідемії ВІЛ-інфекції, насамперед серед споживачів ін'єкційних наркотиків, їх частка серед нових випадків ВІЛ-інфекції продовжує зменшуватися: 2006 р. – 44,3 % ; 2007 р. – 40,1%; 2008 р. – 37,0 %; 2009 (6 міс.) р. – 36,5 %.

Світовий досвід свідчить, про те, що споживачі ін'єкційних наркотиків найбільше вразливі до ВІЛ, і поширення ВІЛ-інфекції серед них відбувається з найбільшою швидкістю. Споживачі ін'єкційних наркотиків, починаючи з 1995 р., і протягом наступних 12 років, були рушійною силою епідемії в Україні, що й обумовили таку високу інтенсивність епідемічного процесу.

Зміна шляхів передачі в Україні 2008 р. призвела до зміни темпів поширення епідемії ВІЛ-інфекції в бік зменшення. Якщо за 6 місяців 2008 р. у порівнянні з аналогічним періодом минулого року показник захворюваності на ВІЛ-інфекцію збільшився на 8,9 %, то за 6 місяців 2009 р. лише на 6,9%, відповідно. Іншими словами, зменшується інтенсивність епідемічного процесу ВІЛ-інфекції.

Сьогодні в країні спостерігається концентрована стадія епідемії ВІЛ-інфекції. Незважаючи на те, що з 2008 року статевий шлях передачі став домінуючим, ми не можемо говорити про генералізацію епідемії і, перш за все, тому, що в останні роки спостерігається зниження інтенсивності епідемічного процесу ВІЛ-інфекції.

Якщо ми розраховуємо на подальші успіхи щодо обмеження поширення ВІЛ-інфекції в Україні, нам потрібно проаналізувати всі наявні можливості в зв'язку з епідемічною ситуацією.

Не існує одного засобу, достатнього для профілактики ВІЛ-інфекції - вона повинна бути комплексною. Однак, при організації профілактичної діяльності, важливо зберегти суть профілактики - основну спрямованість на запобігання зараження.

Оцінки щодо ВІЛ/СНІД в Україні станом на 31.12.2008 року

Обрахування оцінок щодо ВІЛ/СНІД в Україні здійснено фахівцями Українського центру профілактики і боротьби зі СНІД у співпраці з міжнародними та неурядовими організаціями та за методологією,

рекомендованою уповноваженою робочою групою ЮНЕЙДС та ВООЗ з глобального епідагляду за ВІЛ/СНІД та ІПСШ, в рамках підготовки Глобального Звіту ЮНЕЙДС з проблеми ВІЛ/СНІД за 2009 рік. Інструментом оцінки є дві комп'ютерні програми - «Програмний пакет для оцінки і прогнозування» (ЕРР), розроблений ЮНЕЙДС/ВООЗ та програма прогнозування наслідків епідемії СНІДу «Спектрум» (версія 3.40), що розроблена і підтримується організацією The Future Group International за підтримки USAID | Health Policy Initiative (США). Ці оцінки були затверджені на засіданні Національної Ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІД 10.09.2009 року.

Підготовлені оцінки призначені для отримання інформації, корисної для цілей прогнозування демографічних і соціальних наслідків епідемії ВІЛ/СНІДу і перспективного планування ефективних заходів профілактики та лікування ВІЛ/СНІД. Метою оцінок не є проведення детального аналізу процесів, що лежать в основі виявлених тенденцій та прогнозованих змін, оскільки це вимагає застосування спеціальних методів досліджень відповідно до конкретної ситуації.

Прогнозовані тенденції розвитку епідемії ВІЛ/СНІД в Україні співпадають з загальносвітовими, зокрема щодо збільшення до 2015 року показників поширеності ВІЛ-інфекції через подовження життя хворих, які отримують антиретровірусну терапію, очікуваної стабілізації кількості людей, які живуть з ВІЛ, зменшення показників захворюваності та зростання числа хворих, що потребуватимуть лікування.

Таблиця 1. Прогнозовані показники розвитку епідемії ВІЛ/СНІД

Показники	2008	2013	2015
Поширеність ВІЛ-інфекції серед населення віком 15-49 років (%)	1.25	1.41	1.43
Загальна кількість ЛЖВ віком від 15 років і старше	340 000	376 000	377 000
Поширеність ВІЛ-інфекції серед населення віком від 15 років і старше (%)	0.83	0.95	0.97
Нові випадки ВІЛ-інфекції серед населення віком від 15 років і старше	34 000	26 000	23 000
Захворюваність на ВІЛ-інфекцію (%)	0.08	0.07	0.06
Потребують АРТ	80 000	113 000	126 000
Отримують АРТ	10 629	53 000	70 000
Рівень охоплення	13%	47%	56%

Організація медичної допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД

З метою надання якісних медичних послуг хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД в країні створена і зміцнюється система спеціалізованих лікувально-профілактичних закладів – центрів профілактики і боротьби зі СНІДом (далі – центри СНІД). На сьогодні служба СНІДу в Україні

представлена 41 центром СНІДу, що створені в усіх обласних центрах і великих містах країни, де кількість ВІЛ-інфікованих перевищує 500 осіб. Серед зазначених закладів: Український центр профілактики і боротьби зі СНІДом МОЗ України, центр «Клініка для лікування дітей з ВІЛ/СНІД» Національної дитячої спеціалізованої лікарні «ОХМАТДИТ», Клініка ДУ "Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського АМН України", Кримський республіканський, 24 обласних, Київський та Севастопольський міські, а також 12 міських центрів обласного підпорядкування.

Серед регіональних – 25 центрів (усі обласні та Кримський республіканський) – самостійні заклади охорони здоров'я, 2 центри є структурними підрозділами лікувально-профілактичних закладів: Севастопольський міський центр є структурним підрозділом Севастопольської міської інфекційної лікарні, Київський міський центр є структурним підрозділом Київської міської клінічної лікарні № 5.

В 5-ти областях додатково створені міські центри профілактики та боротьби зі СНІД обласного підпорядкування:

в Дніпропетровській області – 5 міських центрів (обласний комунальний заклад „Криворізький центр профілактики та боротьби зі СНІДом” – самостійний заклад, Дніпропетровський міський центр СНІДу - у складі Дніпропетровської міської клінічної лікарні № 21, Тернівський міський центр СНІДу - у складі Тернівської центральної міської лікарні, Нікопольський міський центр СНІДу - у складі Нікопольської міської лікарні № 3, Павлоградський міський центр СНІДу - у складі Павлоградської СМСЧ № 15);

в Запорізькій – 1 центр (Мелітопольський міжрайонний центр, що є самостійним закладом);

в Київській – 1 центр (Білоцерківський міський центр у складі Білоцерківського територіального медичного об'єднання);

в Одеській – 1 центр (Одеський міський центр, що є самостійним закладом).

В Донецькій області створена мережа служби профілактики ВІЛ-інфекції та надання медичної допомоги ВІЛ-інфікованим особам та хворим на СНІД, яка представлена Донецьким обласним центром профілактики і боротьби зі СНІДом, 4 міськими центрами СНІДу (Слов'янським, Макіївським, Маріупольським та Горлівським), 5 відділеннями профілактики і лікування ВІЛ-інфекції/СНІДу при ЦМЛ та 40 кабінетами профілактики і лікування ВІЛ-інфекції/СНІДу при ЦРЛ/ЦМЛ.

В Одеській області така мережа створена лише у місті Одесі, де при 4 міських поліклініках функціонують кабінети профілактики ВІЛ-інфекції, які підпорядковуються Одеському міському центру профілактики і боротьби зі СНІД.

Амбулаторно-поліклінічні відділення мають усі регіональні центри СНІДу. Стаціонарні відділення функціонують в 11 регіональних центрах СНІДу (Вінницький, Дніпропетровський, Донецький, Запорізький, Івано-Франківський, Луганський, Миколаївський, Одеський, Хмельницький обласні

та Київський і Севастопольський міські) та 2 міських центрах СНІДу обласного підпорядкування (Дніпропетровський, Білоцерківський), на загаль 434 ліжка.

Диспансерний нагляд за ВІЛ-інфікованими особами в Україні здійснюється за їх згодою з дотриманням принципів конфіденційності або анонімності та особистих прав і свобод громадян, визначених чинним законодавством України.

Диспансерний нагляд за пацієнтами здійснюється:

- існуючими диспансерними відділеннями центрів СНІДу;
- кабінетами інфекційних захворювань (далі - КІЗ) поліклінік за місцем проживання;
- у разі відсутності КІЗ - дільничним терапевтом чи педіатром або інфекціоністом (інфекціоністом дитячим) інфекційного стаціонару.

ВІЛ-інфіковані жінки, які бажають народити дитину, перебувають під подвійним наглядом - інфекціоніста та акушер-гінеколога жіночої консультації за місцем проживання.

У містах, де є центри СНІДу з власною клінічною базою, здійснюється стаціонарне й амбулаторне спостереження за хворим одним і тим же лікарем. При роботі з пацієнтами застосовується принцип довіреного лікаря, коли пацієнт з усіма медичними проблемами звертається до конкретного лікаря, який за потребою залучає до роботи з ним інших фахівців.

Спеціалізована стаціонарна допомога ВІЛ-інфікованим особам та хворим на СНІД дорослим надається в інших лікувально-профілактичних закладах. Наприклад, в протитуберкульозних диспансерах для ВІЛ-інфікованих осіб виділено 271 ліжко, в наркологічних диспансерах – 120 ліжок, в інфекційних лікарнях – 388 ліжок.

Антиретровірусна терапія (далі – АРТ) ВІЛ-інфікованим особам та хворим на СНІД призначається в 69 лікувально-профілактичних закладах (далі – ЛПЗ) України, послуги з медичного супроводу пацієнтів, які отримують АРТ, надаються в 248 ЛПЗ.

Сучасна лабораторна діагностика є основою для здійснення моніторингу епідемії ВІЛ-інфекції серед загального населення та окремих його груп в Україні. На сьогодні в країні діють 133 скринінгові лабораторії, з них 26 - в обласних центрах СНІДу, 54 - в СПК, 8 - в СЕС, 15 - відомчі, 27- в ЦРЛ і поліклініках, 3 - в Інститутах АМН України.

Підтвердження позитивних скринінгових результатів здійснюється у лабораторіях 24 регіональних центрів СНІДу, а решта областей зразки крові досліджують в ДУ "Інституті епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського АМН України".

З початком розширення доступу до антиретровірусної терапії в Україні виникла потреба в створенні системи лабораторного моніторингу антиретровірусної терапії. На сьогодні лабораторії 16 центрів СНІДу забезпечені обладнанням для проведення імунологічних досліджень, 8 - для проведення визначення вірусного навантаження, 5 - для ранньої діагностики

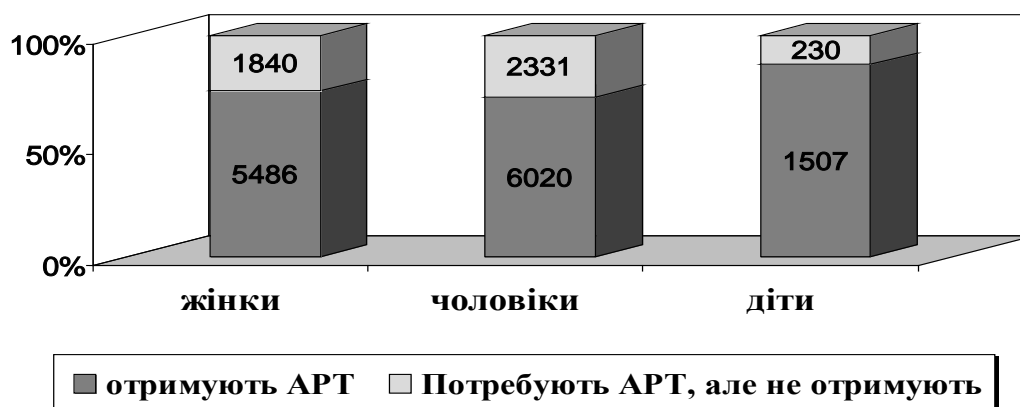
ВІЛ у дітей, народжених ВІЛ-інфікованими матерями. Всі лабораторії центрів СНІДу забезпечені гематологічними та біохімічними аналізаторами.

АРТ є невід'ємним компонентом програми надання комплексної медичної допомоги ВІЛ-інфікованим особам поряд із діагностикою, профілактикою та лікуванням опортуністичних інфекцій (далі – ОІ), ко-інфекцій – туберкульозу та вірусних гепатитів, паліативною допомогою.

Охоплення та якість програми АРТ має вирішальний вплив на рівні захворюваності на СНІД і смертності від хвороб, обумовлених СНІД, та може мати прямий вплив на зменшення рівня передачі ВІЛ.

Після затвердження наказом МОЗ України від 07.04.2008 № 187 тимчасових форм обліку та звітності з питань моніторингу лікування ВІЛ-інфекції/СНІД розпочато створення національної системи моніторингу лікування ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД, а також оцінки лікування ВІЛ-інфекції/СНІД (далі – моніторинг АРТ).

Рисунок 4. Охоплення АРТ з розподілом за статтю та віком станом на 01.07.2009 р.

**77% охоплення АРТ жінок; 75% охоплення АРТ чоловіків;
90% охоплення АРТ дітей**

Станом на 01.07.2009, в Україні АРТ отримувало 13 013 осіб, з них за кошти Державного бюджету – 11 900 осіб та 1 113 осіб – за кошти Глобального фонду для боротьби зі СНІД, туберкульозом та малярією в рамках реалізації програми «Підтримка профілактики ВІЛ та СНІД, лікування та догляд для найуразливіших верств населення в Україні» (табл.2).

**Таблиця 2. Загальна кількість осіб, які отримують АРТ в Україні
станом на 01.07.2009 р.**

Регіон/Організація	Дорослі		Діти	Всього
	Держбюджет	Глобальний фонд 6-й раунд	Держбюджет	
АР Крим	926	67	113	1 106
Вінницька область	193	37	18	248
Волинська область	96	20	22	138
Дніпропетровська область	1 020	153	274	1 447
Донецька область	1 954	177	237	2 368
Житомирська область.	66	8	22	96
Закарпатська область	7	0	4	11
Запорізька область	255	13	27	295
Івано-франківська область	93	8	7	108
Київська область	212	41	48	301
Кіровоградська область	42	6	20	68
Луганська область	330	48	19	397
Львівська область	57	6	16	79
Миколаївська область	853	86	99	1 038
Одеська область	1 264	35	168	1 467
Полтавська область	204	23	28	255
Рівненська область	36	5	2	43
Сумська область	77	13	9	99
Тернопільська область	31	4	3	38
Харківська область	203	20	31	254
Херсонська область	189	25	29	243
Хмельницька область	100	21	32	153
Черкаська область	95	21	34	150
Чернівецька область	41	5	3	49
Чернігівська область	82	7	30	119
м. Київ	944	132	79	1 155
м. Севастополь	252	37	19	308
УДСЛ Охматдит	20	0	111	131
Інститут епідеміології та інфекційних хвороб АМН України	751	95	3	849
Всього	10 393	1 113	1 507	13 013

За даними "Звіту про надання АРТ ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД" станом на 01.07.09 в Україні охоплення АРТ ВІЛ-інфікованих осіб, які перебувають під диспансерним наглядом та потребують зазначеної терапії, становить 75%, дітей – 90%.

Відомо, що лише ретельне дотримання схеми призначеного лікування забезпечує досягнення стійкого контролю за вірусом та гарантує успіх лікування.

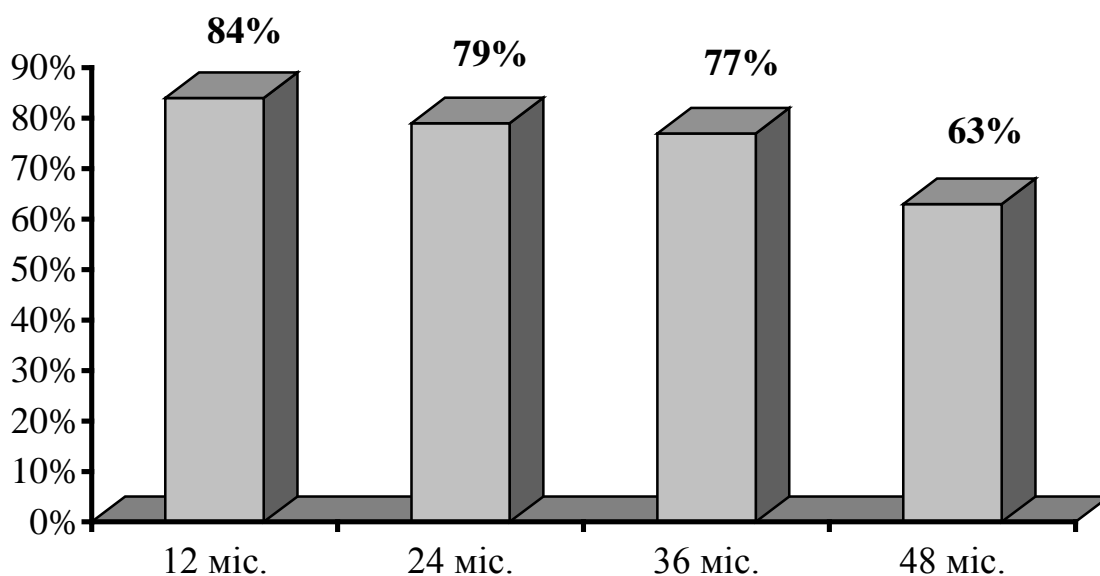
Недостатнє дотримання режиму лікування загрожує вкрай несприятливими наслідками для ВІЛ-інфікованої особи: підвищується ймовірність відсутності вірусологічної відповіді на лікування, з'являється ризик швидкого набуття ВІЛ стійкості до ліків, як наслідок, пацієнту загрожує подальше прогресування захворювання, розвиток ОІ або невиліковних станів з важкими наслідками, ускладнюється терапія та збільшується вартість подальшого лікування.

Низький або недостатній рівень готовності до проведення АРТ небезпечний не лише для хворої особи, а й для громадської охорони здоров'я та економіки.

З початком впровадження широкомасштабної АРТ в Україні активну участь у соціально-психологічному супроводі ВІЛ-інфікованого пацієнта беруть громадські організації, в тому числі організації людей, які живуть з ВІЛ.

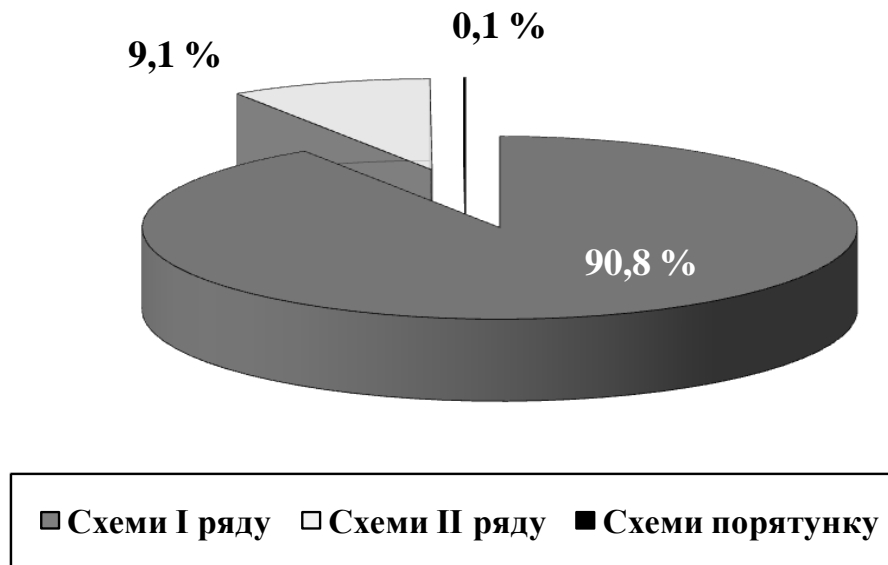
Якісним підтвердженням успішності вибраного курсу щодо запровадження АРТ в Україні є показник утримання пацієнтів на АРТ, який за результатами когортного дослідження 2008 року через 12 місяців після призначення АРТ становив 84%, через 24 місяці – 79%, через 36 місяців – 77%.

**Рисунок 5. Показник утримання на АРТ
(когортне дослідження, 2008 рік)**

Найважливішим з точки зору можливості досягнення тривалої супресії вірусу імунодефіциту людини є якнайдовше утримання на вперше призначеній пацієнту схемі АРТ.

Рисунок 6. Співвідношення між схемами першого, другого рядів та схемами порятунку в Україні

Лікування ВІЛ-інфікованих осіб, хворих на туберкульоз, є надзвичайно складним. Пацієнтам з високим ризиком прогресування ВІЛ-інфекції та високим ризиком летальності можна розпочинати АРТ до завершення протитуберкульозного лікування, що сприятиме підвищенню ефективності лікування та зниженню смертності від туберкульозу. На сьогодні серед ВІЛ-інфікованих осіб, які отримують АРТ, лише 6% становлять особи з активним туберкульозом.

Протягом двох кварталів 2009 року у ВІЛ-інфікованих осіб проведено лікування 2 845 випадків опортуністичних інфекцій або супутніх захворювань препаратами, що надані за рахунок державного бюджету та кредиту Світового банку, 1 229 випадків – препаратами, закупленими за кошти Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією.

В умовах неповного забезпечення потреб в антиретровірусних препаратах актуальним є надання хоспісної допомоги хворим на СНІД.

Станом на 01.07.2009, в Україні налічується 86 хоспісних ліжок для ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД на базі стаціонарів центрів СНІДу (Вінницького, Донецького, Запорізького, Івано-Франківського, Луганського, Миколаївського, Одеського, Хмельницького обласних та Дніпропетровського міського), а також 3 хоспісні ліжка на базі Херсонської обласної інфекційної лікарні, 12 – на базі Чернігівського обласного психоневрологічного диспансеру.

Добровільне консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію (далі – ДКТ) є ключовим компонентом програм профілактики та здійснення лікування і догляду за хворими на ВІЛ-інфекцію/СНІД.

Метою ДКТ є надання добровільної консультативної допомоги населенню щодо шляхів передачі ВІЛ-інфекції та профілактики інфікування, прийняття добровільного інформованого рішення про тестування на ВІЛ, визначення ВІЛ-статусу, формування безпечної щодо інфікування ВІЛ поведінки, мотивування до отримання своєчасної медичної допомоги, послуг з планування сім'ї та всебічної підтримки (в тому числі за принципом „рівний-рівному”).

На сьогодні в Україні лише кожна четверта ВІЛ-інфікована особа знає свій позитивний ВІЛ-статус.

Однак, завдяки прийняттю цілої низки нормативно-правових актів в Україні за останні роки значно збільшився доступ населення до послуг ДКТ, про що свідчить збільшення кількості виявлених випадків ВІЛ-інфекції, в тому числі і в стадії СНІДу.

На виконання п. 5 Указу Президента від 30.11.2005 № 1674/2005 „Про вдосконалення державного управління у сфері протидії ВІЛ-інфекції/СНІД та туберкульозу в Україні”, станом на 01.01.2009, у всіх обласних та районних центрах створено мережу кабінетів „Довіра”, яка складається з 637 таких кабінетів, 181 з яких є самостійними структурними підрозділами, інші – функціонують на базі КІЗів.

Спільними зусиллями міжнародних і державних організацій підготовлено 3000 консультантів з питань ДКТ, у т.ч. супервізори і майстер-тренери.

У співпраці державних і міжнародних організацій – Національна медична академія післядипломної освіти ім. П.Л.Шупика МОЗ України, Український центр профілактики і боротьби зі СНІДом МОЗ України; Проект розвитку ВІЛ-сервісу в Україні, МБФ „Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні”, Організація „Програма оптимальних технологій в охороні здоров'я” (РАТН), тощо – розроблено посібник „Базові питання добровільного консультування і тестування на ВІЛ-інфекцію” та організовано проведення двічі на рік Тематичного курсу вдосконалення лікарів „Базові питання ДКТ”.

Інфікування хворобами, що передаються статевим шляхом (далі – ХПСШ), підвищує вразливість до інфікування ВІЛ, оскільки призводить до істотних уражень слизових оболонок людини. Водночас інфікування ВІЛ призводить до несприятливого перебігу ХПСШ.

Діагностика та лікування ХПСШ, як невід'ємна складова профілактичних послуг для представників груп ризику щодо інфікування ВІЛ (далі – ГР), часто є недоступними через високу вартість обстеження, профілактики і лікування, загрозу розкриття їх соціального та ВІЛ-статусу, низьку мотивацію звернень за допомогою до медичних закладів, недостатньо налагоджену координацію між різними закладами охорони здоров'я та неурядовими організаціями.

Так, за результатами Місії «Оцінка наявності й доступності послуг з діагностики і лікування інфекцій, що передаються статевим шляхом, для груп підвищеного ризику інфікування ВІЛ в Україні», проведеної Бюро ВООЗ в Україні у співпраці з ВБО «Всеукраїнська Мережа ЛЖВ» в березні-квітні 2009 року у м. Києві відповідно до рішення Робочої групи МОЗ України з питань

підвищення доступу уразливих груп населення до профілактики та лікування інфекцій, що передаються статевим шляхом, від 4 грудня 2008 року, **послуги з діагностики та лікування ХПСШ, які надаються сьогодні в Україні, не є достатніми і потребують негайного розширення для досягнення впливу на епідемію, запобігання подальшому зростанню статевої передачі ВІЛ та генералізації епідемії.** У звіті визначено цілу низку перешкод, які обмежують доступ представників груп ризику до послуг з діагностики і лікування ХПСШ в Україні і потребують негайного усунення, та надано пріоритетні рекомендації, які необхідно впровадити найближчим часом.

Поширеність сифілісу та інших ХПСШ помітно вища в регіонах з найвищим рівнем поширеності ВІЛ-інфекції, що свідчить про існування прямого зв'язку між високими показниками захворюваності на ХПСШ та збільшенням частки статевої передачі ВІЛ.

Враховуючи вищевказане, в Україні за підтримки МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні» розпочато діяльність щодо забезпечення доступу представників ГР (споживачі ін'єкційних наркотиків, робітники комерційного сексу, чоловіки, які мають секс з чоловіками) до діагностики та лікування ХПСШ, в тому числі через забезпечення організаційно-методичних засад співпраці медичних закладів та громадських організацій (далі – ГО).

Препарати для лікування ХПСШ в ГР, які закуплено за кошти гранту Глобального фонду для боротьби зі СНІД, туберкульозом та малярією, передано до 76 лікувально-профілактичних закладів. Станом на 01.07.2009 лікування ХПСШ вже отримало 8 009 представників ГР (табл. 3).

З метою забезпечення доступу представників ГР до послуг з діагностики та лікування ХПСШ необхідно налагодити тісну співпрацю лікувально-профілактичних закладів з ГО, які працюють із зазначеними групами населення, та привести у відповідність до міжнародних стандартів діагностику та лікування ХПСШ в ГР, в тому числі забезпечити впровадження синдромного підходу.

Таблиця 3. Інформація про лікування хвороб, що передаються статевим шляхом, за кошти Глобального фонду для боротьби зі СНІДом, туберкульозом та малярією, станом на 01.07.2009

№	Назва закладу	Червень		Другий квартал 2009 року		Станом на 01.07.2009	
		Розпочаті випадки	Завершені випадки	Розпочаті випадки	Завершені випадки	Розпочаті випадки	Завершені випадки
		Україна	629	629	2250	2199	8009
1	2	3	4	5	6	7	
1	Кримський республіканський заклад «Центр профілактики та боротьби зі СНІДом»	33	35	157	153	643	636

	1	2	3	4	5	6	7
2	Комунальна установа "Дитяче територіальне медичне об'єднання", дерматовенерологічне відділення, м. Євпаторія	15	18	50	52	299	299
3	Вінницький обласний шкірно-венерологічний диспансер	2	2	15	15	22	22
4	Вінницький обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	5	5	24	24	69	69
5	Волинський обласний центр профілактики та боротьби зі СНІДом	11	16	34	35	66	66
6	Дніпропетровський обласний шкірно-венерологічний диспансер	13	14	45	56	206	163
7	Міська лікарня м. Новомосковськ	12	17	63	72	127	125
8	ОКЗ «Криворізький шкірно-венерологічний диспансер»	0	0	0	0	129	107
9	Орджонікідзівська міська лікарня	0	0	2	2	55	55
10	Шкірно-венерологічний диспансер міської лікарні №1 м. Павлоград	7	6	66	53	181	140
11	Дніпродзержинська міська лікарня №6	5	2	21	24	65	60
12	Першотравенська міська лікарня	11	11	27	35	88	88
13	Нікопольська міська лікарня №3	0	0	3	3	35	34
14	Дніпропетровський обласний центр СНІДу	9	5	27	26	128	110
15	Криворізький міський центр СНІДу	3	5	8	31	202	185
16	Донецький міський шкірно-венерологічний диспансер № 1	36	33	141	126	207	189
17	Міський шкірно-венерологічний диспансер м. Горлівка	6	5	22	18	57	52
18	Міський шкірно-венерологічний диспансер м. Держинськ	3	3	19	19	31	31
19	КЛПУ Міський дерматовенерологічний диспансер м. Маріуполь	0	0	5	5	19	19
20	Костянтинівський міський шкірно-венерологічний диспансер	4	4	14	13	51	50

	1	2	3	4	5	6	7
21	Житомирський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	5	5	11	10	39	36
22	Закарпатський обласний шкірно-венерологічний диспансер	12	5	30	23	167	154
23	Закарпатський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	5	7	17	17	124	124
24	КП «Запорізький шкірно-венерологічний диспансер»	2	2	10	10	54	54
25	Запорізький обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	14	14	21	21	80	78
26	Івано-Франківський обласний клінічний дерматовенерологічний диспансер	12	11	29	27	84	72
27	Територіальне медичне об'єднання №1 м. Біла Церква	3	2	12	9	117	103
28	Луганський обласний дерматовенерологічний диспансер	11	9	29	26	90	85
29	Луганський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	10	10	26	21	59	52
30	Кіровоградський обласний шкірно-венерологічний диспансер	0	0	2	4	32	31
31	Львівський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	9	11	33	33	116	114
32	Миколаївський обласний дерматовенерологічний диспансер	66	74	238	236	468	448
33	Миколаївський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	7	7	34	37	117	114
34	Одеський міський центр профілактики та боротьби із СНІД	10	10	30	30	107	105
35	Одеський обласний дерматовенерологічний диспансер	9	8	28	33	159	157
36	Поліклініка м. Южний Одеської області	0	5	22	26	118	105
37	Біляївська ЦРБ	2	7	21	22	101	100
38	Одеський міський дерматовенерологічний диспансер	34	32	62	62	217	211
39	Іллічівська базейнова лікарня на водному транспорті	3	3	11	11	31	29

	1	2	3	4	5	6	7
40	Обласний шкірно-венерологічний диспансер №2, м. Білгород-Дністровське, Одеської обл.	10	7	28	13	94	60
41	Одеський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	3	0	21	2	62	35
42	Полтавський обласний шкірно-венерологічний диспансер	9	11	19	21	95	93
43	Рівненський обласний шкірно-венерологічний диспансер	4	3	6	5	112	110
44	Рівненський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	3	2	7	7	24	23
45	Сумський обласний шкірно-венерологічний диспансер	1	1	4	3	17	16
46	Сумський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	0	0	7	7	34	34
47	Тернопільський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	2	2	7	4	23	22
48	Харківський обласний шкірно-венерологічний диспансер	4	6	19	19	102	102
49	Харківський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	15	16	30	28	169	155
50	Херсонська міська дерматовенерологічна поліклініка	14	14	79	79	360	359
51	Каховська Центральна районна лікарня	11	11	28	28	125	124
52	Хмельницький обласний шкірно-венерологічний диспансер	63	53	193	184	350	309
53	Черкаський обласний шкірно-венерологічний диспансер	0	0	8	8	41	40
54	Уманська міська лікарня	0	0	0	0	10	10
55	Смілянська міська лікарня № 2	0	0	3	3	8	8
56	Чернівецький обласний шкірно-венерологічний диспансер	29	29	90	90	370	369
57	Чернігівський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІДом	1	1	3	3	80	72
58	Міжрайонний клінічний шкірно-венерологічний диспансер № 4 м. Києва	7	7	53	53	164	164

	1	2	3	4	5	6	7
59	Міжрайонний шкірно-венерологічний диспансер № 5 м. Києва	20	15	54	41	232	150
60	Шкірно-венерологічний диспансер № 2 м. Києва	0	0	0	0	20	20
61	Київський міський центр профілактики та боротьби зі СНІДом	25	29	70	69	213	208
62	Комунальна установа Дерматовенерологічний диспансер м. Севастополя	19	19	112	112	344	344

**Таблиця 4. Динаміка реєстрації нових випадків ВІЛ-інфекції, СНІД та смерті від СНІД
за період 1987 - 2009 (6 місяців) рр. в Україні**

ВІЛ-інфіковані особи	Роки										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 (6 міс.)	1987 – 2009 (6 міс.)
Кількість осіб з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції, всього	6 216	7 009	8 761	10 013	12 494	13 786	16 094	17 687	18 973	10 049	151 697
у тому числі:											
- громадяни України	6 212	7 000	8 756	10 009	12 491	13 770	16 078	17 669	18 963	10 043	151 321
- іноземні громадяни	4	9	5	4	3	16	16	18	10	6	376
Кількість осіб з уперше в житті встановленим діагнозом СНІД, всього	648	868	1 356	1 916	2 745	4 220	4 729	4 575	4 386	2 216	29 058
у тому числі:											
- громадяни України	647	867	1 353	1 915	2 743	4 217	4 723	4 573	4 380	2 214	29 018
- іноземні громадяни	1	1	3	1	2	3	6	2	6	2	40
Кількість померлих від СНІД, всього	415	474	837	1 285	1 775	2 188	2 425	2 508	2 714	1 262	16 487
у тому числі:											
- громадяни України	414	473	834	1 285	1 775	2 188	2 420	2 507	2 710	1 262	16 462
- іноземні громадяни	1	1	3	0	0	0	5	1	4	0	25

Таблиця 5. Захворюваність на ВІЛ-інфекцію в Україні в 2006-2009 (6 міс.) рр.

Регіони	2006 р.		2007 р.		2008 р.		2009 (6 міс.)	
	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.
Україна	16 078	34,4	17 669	38,0	18 963	40,9	10 043	21,7
АР Крим	804	40,6	959	48,6	1 004	51,1	584	29,8
Вінницька	324	19,1	336	20,0	311	18,6	146	8,8
Волинська	171	16,5	209	20,1	244	23,6	135	13,1
Дніпропетровська	2465	71,8	2 668	78,2	3 084	90,5	1 862	54,8
Донецька	3608	78,4	3 773	82,7	3 992	87,8	2 010	44,4
Житомирська	247	18,7	266	20,3	340	25,9	144	11,0
Закарпатська	22	1,8	43	3,5	42	3,4	19	1,5
Запорізька	434	23,4	454	24,7	526	28,6	274	15,0
Івано-Франківська	71	5,1	97	7,0	166	12,0	57	4,1
Київська	497	28,3	633	36,3	700	40,3	352	20,3
Кіровоградська	228	21,5	269	25,7	239	23,0	122	11,8
Луганська	473	19,7	546	23,0	678	28,7	319	13,6
Львівська	242	9,4	255	9,9	315	12,4	284	11,2
Миколаївська	1049	86,3	1 167	96,6	1 189	98,5	628	52,2
Одеська	1470	61,3	1 704	71,2	1 555	65,2	728	30,5
Полтавська	293	18,9	386	25,2	378	24,8	218	14,4
Рівненська	105	9,1	158	13,7	216	18,7	107	9,3
Сумська	145	11,9	179	14,9	184	15,3	108	9,0
Тернопільська	115	10,4	123	11,2	129	11,7	68	6,2
Харківська	438	15,5	453	16,2	517	18,5	312	11,2
Херсонська	495	44,1	550	49,4	589	53,0	310	28,0
Хмельницька	295	21,6	238	17,5	201	14,9	119	8,8
Черкаська	331	24,8	375	28,4	357	27,1	165	12,6
Чернівецька	45	5,0	67	7,4	90	10,0	51	5,7
Чернігівська	296	25,5	349	30,5	437	38,5	246	21,8
м. Київ	1146	42,4	1 183	43,4	1 258	46,8	549	20,3
м. Севастополь	269	70,9	229	60,4	222	58,8	126	33,4

Таблиця 6. Захворюваність на СНІД в Україні в 2006 - 2009 (6 міс.) рр.

Регіони	2006 р.		2007 р.		2008 р.		2009 (6 міс.)	
	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.
Україна	4 723	10,1	4 573	9,8	4 380	9,5	2 214	4,8
АР Крим	192	9,7	227	11,5	233	11,9	134	6,8
Вінницька	103	6,1	114	6,8	117	7,0	68	4,1
Волинська	53	5,1	80	7,7	77	7,4	44	4,3
Дніпропетровська	1 050	30,6	715	21,0	782	23,0	394	11,6
Донецька	1 336	29,0	1 209	26,5	940	20,7	463	10,2
Житомирська	74	5,6	84	6,4	106	8,1	53	4,1
Закарпатська	6	0,5	3	0,2	5	0,4	1	0,1
Запорізька	90	4,9	122	6,6	133	7,2	79	4,3
Івано-Франківська	23	1,7	17	1,2	29	2,1	16	1,2
Київська	141	8,0	217	12,4	155	8,9	86	5,0
Кіровоградська	50	4,7	48	4,6	59	5,7	36	3,5
Луганська	92	3,8	156	6,6	200	8,5	86	3,7
Львівська	104	4,0	75	2,9	114	4,5	64	2,5
Миколаївська	214	17,6	322	26,7	109	9,0	44	3,7
Одеська	251	10,5	186	7,8	179	7,5	62	2,6
Полтавська	124	8,0	110	7,2	101	6,6	63	4,2
Рівненська	17	1,5	32	2,8	25	2,2	9	0,8
Сумська	52	4,3	14	1,2	52	4,3	36	3,0
Тернопільська	48	4,3	46	4,2	32	2,9	14	1,3
Харківська	61	2,2	73	2,6	94	3,4	50	1,8
Херсонська	86	7,7	63	5,7	79	7,1	37	3,3
Хмельницька	68	5,0	58	4,3	69	5,1	32	2,4
Черкаська	138	10,3	161	12,2	176	13,4	62	4,7
Чернівецька	40	4,4	40	4,4	36	4,0	5	0,6
Чернігівська	50	4,3	57	5,0	70	6,2	55	4,9
м. Київ	151	5,6	266	9,8	345	12,8	188	7,0
м. Севастополь	109	28,7	78	20,6	63	16,7	33	8,7

Таблиця 7. Смертність від СНІД в Україні в 2006-2009 (6 міс.) рр.

Регіони	2006 р.		2007 р.		2008 р.		2009 (6 міс.)	
	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.	абс. число	на 100 тис.
Україна	2 420	5,2	2 507	5,4	2 710	5,8	1 262	2,7
АР Крим	165	8,3	165	8,3	151	7,7	71	3,6
Вінницька	35	2,1	40	2,4	58	3,5	27	1,6
Волинська	37	3,6	38	3,7	53	5,1	22	2,1
Дніпропетровська	550	16,0	426	12,4	529	15,5	226	6,7
Донецька	656	14,3	741	16,1	817	18,0	315	7,0
Житомирська	38	2,9	41	3,1	53	4,0	37	2,8
Закарпатська	10	0,8	4	0,3	3	0,2	0	0,0
Запорізька	63	3,4	75	4,0	104	5,7	53	2,9
Івано-Франківська	5	0,4	8	0,6	14	1,0	2	0,1
Київська	63	3,6	74	4,2	66	3,8	43	2,5
Кіровоградська	13	1,2	23	2,2	15	1,4	11	1,1
Луганська	70	2,9	105	4,4	138	5,8	66	2,8
Львівська	36	1,4	22	0,9	27	1,1	22	0,9
Миколаївська	107	8,8	163	13,4	60	5,0	37	3,1
Одеська	144	6,0	110	4,6	95	4,0	46	1,9
Полтавська	62	4,0	67	4,3	75	4,9	31	2,0
Рівненська	5	0,4	7	0,6	5	0,4	6	0,5
Сумська	10	0,8	12	1,0	12	1,0	11	0,9
Тернопільська	3	0,3	3	0,3	3	0,3	1	0,1
Харківська	60	2,1	57	2,0	70	2,5	38	1,4
Херсонська	47	4,2	32	2,9	34	3,1	16	1,4
Хмельницька	36	2,6	30	2,2	48	3,5	24	1,8
Черкаська	73	5,5	88	6,6	77	5,8	27	2,1
Чернівецька	13	1,4	21	2,3	6	0,7	3	0,3
Чернігівська	12	1,0	22	1,9	29	2,6	17	1,5
м. Київ	64	2,4	87	3,2	119	4,4	83	3,1
м. Севастополь	43	11,3	46	12,1	49	13,0	27	7,2

Таблиця 8. Поширеність ВІЛ-інфекції та СНІД

серед громадян України на 01.07.2009 р.

(за даними диспансерного обліку, в показниках на 100 тисяч населення)

Регіони	ВІЛ-інфіковані	Поширеність ВІЛ-інфекції	Хворі на СНІД	Поширеність СНІД
Україна	96 721	209,4	11 193	24,2
АР Крим	5 594	285,1	672	34,2
Вінницька	1 346	80,8	275	16,5
Волинська	1 099	106,3	127	12,3
Дніпропетровська	16 399	483,0	1 788	52,7
Донецька	20 990	463,8	2 859	63,2
Житомирська	1 364	104,4	197	15,1
Закарпатська	162	13,1	15	1,2
Запорізька	2 508	136,9	173	9,4
Івано-Франківська	420	30,4	40	2,9
Київська	2 737	158,1	450	26,0
Кіровоградська	1 096	106,1	119	11,5
Луганська	3 109	132,3	162	6,9
Львівська	1 433	56,4	314	12,4
Миколаївська	5 526	459,4	461	38,3
Одеська	11 168	468,5	1 182	49,6
Полтавська	1 857	122,4	180	11,9
Рівненська	761	66,1	70	6,1
Сумська	769	64,4	121	10,1
Тернопільська	451	41,2	40	3,7
Харківська	1 875	67,4	64	2,3
Херсонська	2 295	207,5	174	15,7
Хмельницька	1 618	120,1	129	9,6
Черкаська	1 960	149,4	265	20,2
Чернівецька	483	53,6	102	11,3
Чернігівська	1 802	159,8	178	15,8
м. Київ	6 561	243,1	841	31,2
м. Севастополь	1 338	354,4	195	51,7

Таблиця 9. Шляхи інфікування ВІЛ серед громадян України за період 1987 - 2009 рр.

Шляхи інфікування ВІЛ											
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 (6 міс.)	1987-2009 (6 міс.)
ВІЛ-інфіковані, всього осіб	6 212	7 000	8 756	10 009	12 491	13 770	16 078	17 669	18 963	10 043	151 321
у тому числі інфіковані: статевим шляхом	1 431	1 888	2 501	3 046	4 050	4 606	5 681	6 784	7 945	4 360	47 178
<i>з них:</i> <i>гомосексуальним</i>	4	3	2	3	9	20	35	48	65	50	274
<i>гетеросексуальним</i>	1 427	1 885	2 499	3 043	4 041	4 586	5 646	6 736	7 880	4 310	46 903
парентеральним шляхом	3 881	3 967	4 589	4 819	5 779	6 282	7 134	7 088	7 015	3 666	77 301
<i>з них унаслідок:</i> <i>уведення наркотичних речовин</i> <i>ін'єкційним шляхом</i>	3 881	3 964	4 587	4 815	5 778	6 270	7 127	7 084	7 009	3 662	77 244
<i>переливання препаратів або</i> <i>компонентів крові</i>	0	3	2	3	1	4	2	1	1	0	22
<i>трансплантації донорських</i> <i>органів, клітин</i> <i>тканин, біологічних рідин</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>інших медичних маніпуляцій</i>	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	11
<i>професійного інфікування</i>	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	3
<i>інших немедичних втручань</i>						4	5	3	5	4	21
від ВІЛ-інфікованої матері до дитини	727	914	1 371	1 830	2 273	2 498	2 822	3 430	3 635	1 823	22 534
шлях інфікування не визначено	173	231	295	314	389	384	441	367	368	194	4 308

**Таблиця 10. Офіційно зареєстровані ВІЛ-інфіковані
споживачі ін'єкційних наркотиків (СІН)
та їх відсоток від загальної кількості
ВІЛ-інфікованих громадян України**

Регіони	2006 р.		2007 р.		2008 р.		2009 (6 міс.) р.	
	СІН	%	СІН	%	СІН	%	СІН	%
Україна	7 127	44,3	7 084	40,1	7 009	37,0	3 663	36,5
АР Крим	290	36,1	340	35,5	354	35,3	192	32,9
Вінницька	168	51,9	146	43,5	98	31,5	40	27,4
Волинська	77	45,0	62	29,7	71	29,1	36	26,7
Дніпропетровська	1 188	48,2	1 206	45,2	1316	42,7	791	42,5
Донецька	1 506	41,7	1 449	38,4	1295	32,4	646	32,1
Житомирська	109	44,1	109	41,0	134	39,4	46	31,9
Закарпатська	3	13,6	2	4,7	3	7,1	0	0,0
Запорізька	210	48,4	188	41,4	188	35,7	107	39,1
Івано-Франківська	25	35,2	37	38,1	51	30,7	18	31,6
Київська	212	42,7	232	36,7	236	33,7	110	31,3
Кіровоградська	84	36,8	64	23,8	53	22,2	21	17,2
Луганська	205	43,3	204	37,4	295	43,5	115	36,1
Львівська	144	59,5	124	48,6	155	49,2	165	58,1
Миколаївська	438	41,8	471	40,4	454	38,2	226	36,0
Одеська	546	37,1	478	28,1	431	27,7	241	33,1
Полтавська	137	46,8	181	46,9	152	40,2	96	44,0
Рівненська	67	63,8	60	38,0	102	47,2	38	35,5
Сумська	68	46,9	82	45,8	55	29,9	29	26,9
Тернопільська	89	77,4	61	49,6	68	52,7	32	47,1
Харківська	245	55,9	210	46,4	218	42,2	140	44,9
Херсонська	231	46,7	273	49,6	233	39,6	107	34,5
Хмельницька	149	50,5	109	45,8	77	38,3	49	41,2
Черкаська	114	34,4	169	45,1	134	37,5	50	30,3
Чернівецька	13	28,9	18	26,9	19	21,1	8	15,7
Чернігівська	107	36,1	118	33,8	123	28,1	69	28,0
м. Київ	574	50,1	591	50,0	597	47,5	241	43,9
м. Севастополь	128	47,6	100	43,7	97	43,7	50	39,7

Таблиця 11. Динаміка реєстрації нових випадків СНІД та смерті від СНІД серед дітей 0 – 14 років за період 2000 - 2009 (6 міс.) рр. в Україні

Роки	Діти з уперше в житті встановленим діагнозом СНІД		Діти, які померли від СНІД	
	абсолютне число	на 100 тисяч дитячого населення	абсолютне число	на 100 тисяч дитячого населення
2000	13	0,15	9	0,10
2001	30	0,37	11	0,14
2002	47	0,61	23	0,30
2003	68	0,92	38	0,51
2004	96	1,35	33	0,46
2005	143	2,01	36	0,51
2006	123	1,79	32	0,47
2007	115	1,74	23	0,35
2008	74	1,13	14	0,21
2009 (6 міс.)	50	0,77	2	0,03
1987 - 2008	809		257	

**Таблиця 12. Офіційно зареєстровані ВІЛ-інфіковані діти,
які народжені ВІЛ-інфікованими жінками в Україні**

Регіони	Нові випадки у 2009 (6 міс.) р., абс. ч.			Перебувають під наглядом на 01.07.2009 р., абс. ч.		
	діти, які народжені ВІЛ-інфікованими жінками	хворі на СНІД	знято з обліку в зв'язку зі зникненням антитіл до ВІЛ у крові дитини	ВІЛ-інфіковані		хворі на СНІД
				діагноз ВІЛ-інфекції підтверджено	діагноз ВІЛ-інфекції в стадії підтвердження	
Україна	1 823	39	1 409	2 167	6 150	519
АР Крим	91	1	63	121	322	42
Вінницька	33	1	28	19	106	18
Волинська	18	0	25	33	64	6
Дніпропетровська	317	7	236	429	893	111
Донецька	349	6	279	385	1 087	65
Житомирська	22	2	18	26	113	10
Закарпатська	9	0	6	5	22	4
Запорізька	35	1	27	45	118	10
Івано-Франківська	13	1	13	14	32	0
Київська	89	1	58	78	272	27
Кіровоградська	41	2	34	40	128	5
Луганська	45	0	36	52	160	3
Львівська	28	0	15	27	124	4
Миколаївська	128	2	69	139	401	12
Одеська	119	2	186	281	840	41
Полтавська	27	1	22	44	120	6
Рівненська	25	0	13	6	63	4
Сумська	17	3	10	13	52	9
Тернопільська	13	1	8	3	24	3
Харківська	47	1	31	42	143	9
Херсонська	56	0	35	48	162	15
Хмельницька	17	2	12	32	74	32
Черкаська	36	2	24	56	117	12
Чернівецька	13	2	4	40	35	15
Чернігівська	59	1	29	51	171	19
м. Київ	154	0	117	116	431	27
м. Севастополь	22	0	11	22	76	10

**Таблиця 13. Причини зняття з диспансерного обліку
офіційно зареєстрованих ВІЛ-інфікованих громадян України за 2000 - 2009 (6 міс.) рр.**

Причини зняття з диспансерного обліку	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 (6 міс.)	1987 - 2009 (6 міс.)
Смерть від СНІД	414	473	834	1 285	1 775	2 188	2 420	2 507	2 710	1 262	16 462
Смерть від іншого захворювання	1 088	1 045	1 078	1 310	1 465	1 396	1 542	1 972	2 390	1 458	16 676
Зникнення антитіл до ВІЛ у крові дитини	285	344	391	700	949	1 481	1 953	2 218	2 525	1 409	12 377
Зміна місця проживання	158	221	270	444	488	681	763	865	1 161	642	6 383
Інші причини	597	513	529	614	842	462	723	794	643	522	7 571
ВСЬОГО	2 542	2 596	3 102	4 353	5 519	6 208	7 401	8 356	0	5 293	59 469

Таблиця 14. Сероепідмоніторинг ВІЛ-інфікованих осіб в Україні в 2007 - 2009 (6 міс.) рр.

Коди	Контингенти, що обстежені на ВІЛ	2007 р.			2008 р.			2009 (6 міс.)		
		обстежені	позитивні	%	обстежені	позитивні	%	обстежені	позитивні	%
100	Громадяни України - всього, в т.ч. за окремим кодам	2 866 728	32 831	1,15	3 213 126	37 273	1,16	1 691 061	18 783	1,11
101	Особи, які мали гетеросексуальні контакти з ВІЛ-інфікованими	7 061	1 321	18,71	8 210	1 646	20,05	4 107	816	19,87
102	Споживачі наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	33 341	5 111	15,33	35 748	4 952	13,85	17 711	2 373	13,40
104	Особи, в яких виявлені хвороби, що передаються статевим шляхом	52 809	791	1,50	55 063	957	1,74	26 142	419	1,60
105	Особи, які мають численні незахищені сексуальні контакти	19 489	412	2,11	30 126	686	2,28	18 212	345	1,89
106	Призовники	14 858	11	0,07	16 961	19	0,11	34 543	27	0,08
108	Донори	883 215	1 138	0,13	880 307	1 140	0,13	485 177	706	0,15
109	Вагітні	1 063 799	3 633	0,34	1 175 632	3 973	0,34	564 483	1 942	0,34
112	Особи, які перебувають в місцях позбавлення волі	21 068	2 700	12,82	20 502	2 975	14,51	12 274	1 596	13,00
113	Особи, обстежені за клінічними показаннями	199 621	6 877	3,45	231 270	7 660	3,31	121 942	4 128	3,39
114	Особи, обстежені анонімно	52 884	2 391	4,52	52 377	2 320	4,43	25 551	1 197	4,68
200	Іноземні громадяни	6 811	25	0,37	6 986	25	0,36	3 085	15	0,49

Таблиця 15. Результати сероепідеміологічного моніторингу поширення ВІЛ-інфекції серед донорів за 6 місяців 2009 року

Регіони	Донори, всього (код 108)			Первинні (разові) донори (код 108.1)		
	обстеження	позитивні	%	обстеження	позитивні	%
Україна	485 177	706	0,15	326 387	647	0,20
АР Крим	36 097	55	0,15	32 349	50	0,15
Вінницька	20 915	18	0,09	16 342	17	0,10
Волинська	16 532	13	0,08	15 907	13	0,08
Дніпропетровська	51 907	135	0,26	31 205	132	0,42
Донецька	45 334	88	0,19	18 328	67	0,37
Житомирська	10 785	19	0,18	7 894	19	0,24
Закарпатська	9 887	1	0,01	8 933	1	0,01
Запорізька	26 385	24	0,09	19 128	24	0,13
Івано-Франківська	9 046	11	0,12	8 705	9	0,10
Київська	17 630	50	0,28	10 915	50	0,46
Кіровоградська	6 459	18	0,28	5 236	18	0,34
Луганська	42 931	22	0,05	38 018	22	0,06
Львівська	13 022	11	0,08	12 736	11	0,09
Миколаївська	12 241	53	0,43	5 436	45	0,83
Одеська	15 057	50	0,33	8 663	48	0,55
Полтавська	13 110	18	0,14	7 840	16	0,20
Рівненська	10 279	8	0,08	9 195	8	0,09
Сумська	8 153	4	0,05	1 486	3	0,20
Тернопільська	10 554	5	0,05	4 429	5	0,11
Харківська	22 353	12	0,05	20 507	12	0,06
Херсонська	7 722	8	0,10	3 477	8	0,23
Хмельницька	21 897	15	0,07	6 367	7	0,11
Черкаська	10 488	9	0,09	7 233	8	0,11
Чернівецька	8 858	5	0,06	1 944	1	0,05
Чернігівська	10 657	18	0,17	5 847	18	0,31
м. Київ	21 993	31	0,14	17 188	31	0,18
м. Севастополь	4 885	5	0,10	1 079	4	0,37

Таблиця 16. Результати сероепідеміологічного моніторингу поширення ВІЛ-інфекції серед вагітних за 6 місяців 2009 року

Регіони	Вагітні (всього) код 109			Вагітні (первинне дослідження) код 109.1		
	обстеження	позитивні	%	обстеження	позитивні	%
Україна	564 483	1 942	0,34	302 993	1 709	0,56
АР Крим	30 824	87	0,28	16 345	78	0,48
Вінницька	17 995	22	0,12	9 134	18	0,20
Волинська	15 922	16	0,10	8 655	15	0,17
Дніпропетровська	51 604	458	0,89	30 030	383	1,28
Донецька	46 462	253	0,54	24 684	226	0,92
Житомирська	15 606	23	0,15	8 406	20	0,24
Закарпатська	18 918	11	0,06	11 340	5	0,04
Запорізька	20 063	33	0,16	10 809	32	0,30
Івано-Франківська	13 720	11	0,08	7 059	7	0,10
Київська	24 631	215	0,87	14 207	215	1,51
Кіровоградська	10 187	78	0,77	5 680	50	0,88
Луганська	24 565	49	0,20	12 918	49	0,38
Львівська	30 619	40	0,13	16 397	33	0,20
Миколаївська	13 701	101	0,74	7 276	96	1,32
Одеська	30 858	170	0,55	16 608	163	0,98
Полтавська	17 688	54	0,31	8 795	37	0,42
Рівненська	18 048	25	0,14	9 599	19	0,20
Сумська	11 379	11	0,10	5 564	11	0,20
Тернопільська	12 945	6	0,05	6 858	6	0,09
Харківська	30 846	37	0,12	16 059	36	0,22
Херсонська	14 013	41	0,29	7 542	40	0,53
Хмельницька	16 194	19	0,12	8 420	17	0,20
Черкаська	13 194	30	0,23	7 535	30	0,40
Чернівецька	11 732	4	0,03	6 197	4	0,06
Чернігівська	10 488	43	0,41	5 628	37	0,66
м. Київ	36 575	93	0,25	18 373	70	0,38
м. Севастополь	5 706	12	0,21	2 875	12	0,42